

Kinders van die Sabbatsee.

Esta Steyn. 2007 [1995]. Kaapstad: Tafelberg. 207 pp. ISBN: 978-0-624-04550-2.

“Twee wêreldes ontmoet by die Sabbatsee [...]” (170).

Dit is die middel-1980's op die kusdorpie Nonniesbaai. Hierdie dorpie, en veral die Sabbatstrand, tuiste van Stefus Serdyn en sy aangenome dogter, Lyla, vorm die sentrale punt waar 'n aantal lewens saamkom. Deur die loop van die roman beweeg dié lewens in 'n spiraalvorm al nader totdat hulle hierdie middelpunt bereik.

Hawert Hugo het homself pas losgemaak uit 'n gejaagde stadsbestaan. Die nuus dat hy moet afskeid neem van Stefus, die man wat vir 'n aantal jare sy stiefpa was, bring hom terug by die plek en mense waar hy grootgeword het. Ná Stefus se dood besluit Hawert om hom permanent op Nonniesbaai te vestig. Aanvanklik oefen die dogter van Jack Zwiigelaar, vernaamste besigheidsman van Nonniesbaai, aansienlike mag oor Hawert uit, maar weldra merk hy dat Lyla vir hom meer as slegs die ander grootmaakkind van Stefus geword het. Die ontdekking van hierdie feit en die vraag of Lyla sy liefde sal beantwoord, is een van die aspekte wat die verhaal voortstu.

Maar Jack Zwiigelaar is self besig om 'n nuwe lewe te begin met Christine, die vrou wat hy jare vantevore in die steek gelaat het. En Christine het haar eie redes waarom 'n terugkeer tot die Sabbatstrand genesing kan bring – redes wat ook saamhang met die kruising van die Zwiigelaars se lewens met die wêreld van Lyla en Hawert.

Die leser raak kort voor lank meegesleur in die innerlike sowel as uiterlike intrige van die verhaal. In die gestroopte omgewing van Nonniesbaai raak die karakters gaandeweg eerlik met hulself en met mekaar. Die ander karakters op die dorpie bespoedig hierdie

proses en die konsep van eenvoudige goedheid blyk 'n deurlopende tema te wees. Wanneer die verhaaldeure uitloop op 'n spannende reddingspoging op die Sabbatsee word dié gebeure eweneens 'n demonstrasie van basiese medemenslikheid in uiterste en minder uiterste omstandighede.

Esta Steyn is onder andere die skryfster van die bekende *Meeulanders* (1996) en was in *Kinders van die Sabbatsee* ewe vernuftig met die uitbeelding van 'n besondere soort lewe langs die see. Die wêreld van haar roman is een wat tot 'n groot mate nie meer bestaan nie – in ieder geval nie die opvallende onskuld (al is daar ook ongure elemente) en eenvoud daarvan nie. Dalk is dit juis om hierdie rede dat 'n mens jouself vir die duur van hierdie knapgeskrewe verhaal in dié begrensde wêreld kan verloor.

Kinders van die Sabbatsee is oorspronklik in 1995 uitgegee.

Jacomien van Niekerk

Universiteit van Pretoria, Pretoria

Chinchilla.

Nanette van Rooyen. . 2007. Kaapstad, Pretoria: Human & Rousseau. 222 pp. ISBN: 978-0-7981-4894-8.

Hierdie roman het ontstaan as Nanette van Rooyen se meestersgraad in Skeppende Skryfkuns aan die Universiteit van Kaapstad onder toesig van Etienne van Heerden. Die skryfster is reeds bekroon vir haar kinderboek, *Maaneiers* (1995), en kortverhaalbundel, *Om te vlerk* (2001), en die goed versorgde teks van *Chinchilla* getuig daarvan dat dit nie haar allereerste skryfpoging is nie. Die ruimte en besonderhede van die roman is redelik uniek: 'n chinchilla-telery in die Sutherlandomgewing waar die hoofkarakter, Lea, grootgeword het en waar

heen sy terugkeer ná 'n traumatiese huwelik en 'n miskraam.

Dit is miskien verregaande om ooreenkomste tussen studieleier en student te soek, maar die chinchillas in die roman herinner tot 'n mate aan die wedrenduiwe wat 'n groot deel van Van Heerden se *In stede van die liefde* uitmaak. Die *creature feature* van *Chinchilla* is egter ietwat minder geslaagd as Van Heerden se duiwe. Die vraag ontstaan redelik gou by die leser of dié gegewe verdien om die titel van die boek en 'n vername deel van die voorbladontwerp te wees. Die chinchillas vervul 'n belangrike funksie in die boek, ja: dit is 'n seldsame bedryf waarom die gesin se bestaan wentel en dit is die rede waarom Bastos, die chinchilla-slagter, hom op die plaas bevind. Die verhouding tussen Lea en Bastos ontwikkel onder andere wanneer hulle saam na die chinchillas omsien. Les bes word die chinchillas dikwels voedsel vir die valke wat Lea se pa, Zacharias, aanhou. Maar dit sou tog interessant gewees het as die menslike karakters ietwat meer beskrywing geniet en ontwikkeling ondergaan het. Die wollerige diertjie op die voorblad (tesame met die krullerige lettertipe) ondermyn boonop eerder die ernstige temas van die boek.

Oor die algemeen is die vrouekarakters, Lea en Mirjam, oortuigender as die manlike personasies. Mirjam met haar kruie en bonatuurlike vermoëns skep kontinuïteit tussen Lea se hede en verlede en begelei haar in die verwerking van haar verliese en die konsolidering van haar herstel. Lea loop as hoofkarakter 'n wisselvallige maar bestendige paadjie deur die bladsye van die boek en is die enigste karakter wat volledig uit die verf kom. Moontlik is literêre geregtigheid baie doelbewus uitgemeet deurdat die mans tot niks meer as agtergrondfigure ontwikkel nie – die omgekeerde was natuurlik tot relatief onlangs alte dikwels in die letterkunde die geval. Hoe dit ook al sy, daar is min oor

Lea se pa te sê. Zacharias en Lea se verhouding was altyd yl weens die feit dat hy 'n uiterse introvert is en dit verander nie wanneer Lea weer haar opwagting op die plaas maak nie. Sy gaan op in die chinchillas, die bou van 'n huis, afrekening met die verlede en haar innerlike heelword met behulp van Mirjam. Zacharias word byna uitsluitlik geteken as 'n randfiguur wat geobsedeerd is met sy valke en daar is so te sê geen betekenisvolle interaksie tussen hom en Lea nie. Die vernaamste innerlike kyk op Zacharias is die frustrasie wat uit sy mislukte valkambisies voortspruit (weereens word die leser voorsien van tientalle feite oor die afrig van valke á la Van Heerden). Hy strompel byna toevallig van tyd tot tyd in op sy dogter se transformasie en sy is ook nie werklik begaan oor sy doen en late nie.

Die slagter, Bastos, het wel meer van 'n geskiedenis aan die een kant en 'n bemoeienis met Lea aan die ander kant, maar hy kom nogtans 'n effens lukraak geplante karakter voor wat iets eksoties aan die roman moes verleen. Dit is egter nie altyd ewe konsekwent gedoen nie – waarom is daar byvoorbeeld moeite gedoen om sekere uitdrukkings wat Bastos gebruik en die kos wat hy voorberei in Portugees te vertaal, maar die gedig op bladsy 74 verskyn in Engels? Hy lyk ook die een oomblik baie fisies en emosioneel betrokke by Lea, maar die volgende kyk hy weer as passiewe toeskouer toe en hierdie rukke en stote in die ontwikkeling van die verhaal is effens verwarrend.

'n Resensent het gewys op die innerlike ontwikkeling en genesingsproses van Lea wat belangriker as die plot van die verhaal of korrektheid van al die feite is, en dit mag so wees dat alles nie staan wat daar staan nie, in Nijhoff se woorde. Nogtans word ook die uitbeelding van hierdie helingsproses ondermyn deur 'n rukkerige verteltrant wat miskien aan die uiters kort hoofstukke toegeskryf kan word. Die liefdestoneel tus-

sen Lea en Bastos betrap die leser feitlik on-
verhoeds omdat daar so vinnig tussen
tonele gesprings word (83). Meer as een keer
sou mens wou hê dat iets in 'n hoofstuk ge-
béúr voordat dit tot 'n einde kom.

Die roman delf sensitief in Lea se pynlike
verlede en die hoofpersonasie behoort sterk
tot heelwat lesers te spreek. As geheel tref
die boek egter nie vir hierdie leser die teik-
en nie.

Jacomien van Niekerk
Universiteit van Pretoria, Pretoria

2 dae in Mei.

Jaco Fouché. Roggebaai: Umuzi. 2007.
134 pp. ISBN: 978-1-4152-0033-9

Robert het lank gelede in 'n dronk toestand
'n dogtertjie gemolesteer wat hy moes op-
pas. Toe hy uit die tronk is, besluit hy om nie
meer aan drank te raak nie. Om geld te ver-
dien, pas hy karre op en in sy vrye tyd hang
hy in kafees rond, eet pasteitjies en drink
koffie. Robert is lid van Alkoholiste Anoniem,
besoek gereeld die weeklikse byeenkom-
ste. Elna is 'n huishoudster by die AA, samel
kollekte in en verkoop boeke oor alkoholism-
e, "vol van die beloftes en eise van die
nugter leefwyse" (10). Naas haar werk op
kantoor haas sy van die een vergadering na
die ander, net om haar vrye tyd te vul met
oppervlakkige menslike kontak. Sy is ie-
mand wat "nie besonder lief is vir mense
nie", maar "wel belang stel in wat hulle doen"
(15). Haar dogter, Ina beweeg tussen haar
klasse en die televisiekamer, weet egter nie
hoekom sy eintlik gaan swot het nie. Sy be-
soek dus af en toe motiveringskursusse, ge-
mnik op eerstejaars. Haar vriend, Jim is ook
'n AA-lid, maar onrehabiliteerbaar, met 'n
sekere neiging tot siniese opmerkings en self-
bejammering. As hy nie te dronk is nie, ver-

kies hy om saam met Ina op die sofa te lê en
televisie te kyk tot die ontbytprogram hulle
wakker maak. Robert, Elna, Ina en Jim. Die
roman handel oor twee dae in hierdie vier
mense se lewens.

Die boek bestaan veral uit beelde. Fouché
gee dit self toe dat hy sterk beïnvloed is deur
film en TV. Hy laat ook sy protagoniste ge-
durig TV kyk. *2 dae in Mei* lyk in sommige
opsigte op Jim Jarmusch se *Stranger Than
Paradise* wat begin van die jare tagtig teen
alle reëls en norme van Hollywood-films sy
suksesvolle opwagting gemaak het. Soos
Jarmusch gebruik Fouché in sy teks uitge-
werkte scènes sonder veel aksie en konflik-
te, daar is geen ontwikkeling in dramatur-
gie of karakters nie. Binne die bestek van
honderd en dertig bladsye beskryf hy uit-
voerig die banaliteit van die alledaagse lewe
van mense wat in sekere opsigte deur die
outeur self anargiste of Bohemers genoem
word. Maar hulle is uiters aantreklik, trek jou
af na hulle vlak toe, saam met hulle wil jy
mettertyd die wêreld gelyk sien. Saam met
hulle hou jy duim vas dat die wêreld uitme-
kaar val. Hulle maak nie staat op God nie,
want hy bestaan alleenlik nog "in daardie
enklaves van die lewe waar die donkerste en
die ongelukkigheid blykbaar nie kom nie,
waar mense in afbetaalde motors voor kerke
kan stilhou om te gaan deel hê aan die great-
est story ever told" (49). Daar is geen oor-
tollige woorde, maar wel baie triviale uitla-
tings wat uiters goed aan die beelde vasleef.

Die taferele word sonder enige haas be-
skryf asof details die enigste vashou bied
vir mense wat in permanente vaagheid leef.
Saam met Elna gaan ons op besoek by Ro-
bert se huis. Daar hang 'n prent uit 'n tyd-
skrif bo die televisiestel, raamloos teen die
muur geplak: 'n herfstoneel met 'n hond
onder 'n boom by 'n dam water. Dit sê baie
meer oor die eensaamheid as 'n lang be-
skrywing. Hierdie soort klein opmerkings
is versprei deur die hele teks, soos die een